

OIKEUSMINISTERIÖ

Lainvalmisteluosasto

PL 25

00023 VALTIONEUVOSTO

14.10.2003 13.10.2003

1 (2)

*14.10.2003
ad 38 41 2002
016030:00 (2002)
Lau*

Lausuntopyyntöne, OM 38/41/2002, 18.7.2003

OIKEUDENKÄYNNIN JULKISUUS HALLINTOLAINKÄYTÖSSÄ - TYÖRYHMÄN MIETINTÖ
2003:8

Suomen Asianajajaliitto esittää lausuntonaan työryhmän mietinnön johdosta kunnioittaen seuraavan.

Työryhmän mietinnön sisältämät ehdotukset vastaavat näkemystämme ja kannatamme sen mukaisten muutosten huomioimista oikeudenkäynnin julkisuutta koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Koska pääsääntöisesti pelkästään kirjallisessa menettelyssä tapahtuvaa hallintolainkäyttöprosessia edeltää useimmiten hallinnollinen prosessi mahdollisine oikaisumenettelyineen, olisi sääntelyn selkeyden kannalta epätarkoituksenmukaista ja oikeusvarmuuden näkökulmasta kyseenalaista, mikäli asiakirjojen julkisuuden arviointia koskeva sääntely muuttuisi siirryttäessä hallintomenettelystä hallintolainkäyttölain mukaiseen muutoksenhaakuun.

Oikeudenkäynnin julkisuus -toimikunnan mietinnössä (KM 2002:1) painotettu oikeudenkäyntiasiakirjojen julkisuuden lisääminen ja sitä koskevan sääntelyn irtaantuminen viranomaisten toiminnan julkisuutta koskevasta laista voisi johtaa asianosaisten oikeusturvan ja yksityisyyden kannalta epätyytyttävään tilanteeseen hallintolainkäytössä, jossa usein käsitellään asianosaista koskevia arkaluonteisia tai hänen taloudellista asemaansa koskevia tietoja (esim. sosiaalietuudet ja verotus). Toimikunnan ehdotuksen mukaisessa järjestelmässä hallintomenettelyssä salassa pidettävät tiedot voisivat muuttua hallintolainkäyttövaiheessa erillisten salassapitomääräysten alaisiksi ja mahdollisesti julkisiksi.

Toimikunnan ehdottama tuomioistuimessa vireillä olevan asian perustietojen eli diaaritietojen absoluuttinen julkisuus (poislukien rikos- ja turvapaikka-asiat) voisi vaarantaa hallintolainkäytössä asianosaisena olevan oikeuden yksityisyyteen, koska hallintolainkäytössä diaaritiedot voivat sisältää jo asanimikkeen osalta arkaluonteista tietoa. Käytännössä toimikunnan ehdotusten toteuttaminen sellaisenaan voisi tosiasiallisesti johtaa perusteltujen muutoksenhakumahdollisuuksien käyttämättä jättämiseen julkisuuden pelon vuoksi.

On myös huomioitava, että hallintolainkäytössä asianosaiset eivät useimmiten esiinny asianajajan tai muun asiamiehen edustamina, mistä syystä hallintolainkäytössä tuomioistuinten viran puolesta tapahtuvan julkisuuskontrollin merkitys on erityisen korostunut, ja muun muassa tästä syystä pitäytyminen viranomaisen toiminnan julkisuutta koskevan lain ja henkilötietolain sääntelyssä on hallintolainkäytössä perusteltua vastakohtana toimikunnan ehdottamalle järjestelmälle, jossa asianosaisen oma aktiivisuus julkisuusratkaisujen osalta korostuu.

Yksityisyyden suojan korostuneesta tarpeesta huolimatta myös hallintolainkäytön piirissä tulee pyrkiä toteuttamaan tuomioistuimen päätösten ja niiden perustelujen mahdollisimman laajaa julkisuutta, jolla asianajajan näkökulmasta on erityinen merkitys oikeuskäytännön seuraamisen kannalta. Päätösasiakirjojen julkisuus tulee turvata, vaikka asiakirjapyynnön esittäjällä onkin usein mahdollisuus eri lähteistä, kuten diaarista, saatavia tietoja yhdistelemällä tehdä päätelmänsä esimerkiksi jutun asianosaisista (esim. ratkaisu KHO 2002:52). Tämänkin ongelman haittavaikutuksia voidaan vähentää työryhmän ehdottamalla ratkaisulla, jonka mukaan hallintolainkäytössä diaaritietojen julkisuutta voidaan rajoittaa julkisuus- ja henkilötietolain nojalla.

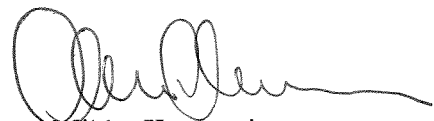
Puheena olevassa työryhmän mietinnössä ei ole otettu tarkemmin kantaa siihen, miten hallintolainkäyttöä koskevat poikkeukset oikeudenkäynnin julkisuudesta olisi tarkoituksenmukaisinta toteuttaa lainsäädäntöteknisesti. Selkeyden kannalta olisi toivottavaa, että säännökset hallintolainkäyttöä koskevista poikkeuksista suhteessa yleisissä tuomioistuimissa noudatettavaan menettelyyn sisällytettäisiin yleislakiin tuomioistuinten toiminnan julkisuudesta, jotta voitaisiin välttyä säädöskenttää monimutkaistavalta ja hajauttavalta erityislakeihin nojautuvalta sääntelyltä.

Helsingissä lokakuun 13. päivänä 2003

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO

Matti Manner
Suomen Asianajajaliiton puheenjohtaja,
asianajaja

Mikko Kempainen
asianajaja